

עלוני שבועי

נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

256 פ"ב ויפתח משה את פי וישמע ישראל

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: ויגע בכף ירכו – ירך ראשי תיבות: ים רקיע כסא.

נסיין שאינו יכול לעמוד בו, אלא מאי? היהודי מרגיש שהוא לבד ובודד מול היצר, וליצר יש כל כך הרבה כלים שהוא משתמש בהם נגדי, אולם האמת היא כי בורא עולם יחד עמו. ועל האדם להאמין כי בורא עולם עומד לצידו ומסייע לו לנצח את יצרו הרע, ויכול יוכל עליו.

דבר זה נרמז בפרשת השבוע בפסוק (ל"ב, כ"ה): "וַיִּוְתֶר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר", וכתב רש"י: ופירושו רז"ל שהוא שרו של עשו. ע"כ. מתי היה רשות למלאכו של עשו לצאת במלחמה נגד יעקב אבינו? רק כאשר יעקב אבינו הרגיש עצמו לבד ובודד, ללא סיוע מלמעלה, רק אז מרשה יצר הרע לעצמו להתגבר על האדם. אולם מוטל על כל יהודי להאמין כי הקב"ה עמו, עומד לצידו ולעוזרו כנגד יצרו, ויכול יוכל עליו.

והנה בני אברהם יצחק ויעקב נקראים "ישראל" על שם דברי המלאך ליעקב לאחר שניצחו: "וַיֵּאמֶר לֹא יַעֲקֹב עוֹד שְׂמָךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשֵׁים וְתוֹכַל". והיינו, שכל יהודי נקרא בשם "ישראל" שבידו ובכוחו לנצח את יצרו, על ידי שם "אל" שמחובר אליו, היינו שאינו לבדו אלא הקב"ה עמו.

בזה נבוא ונבאר מדוע שרו של עשו פגע בירך יעקב, וכמו שנאמר (פסוק כ"ו): "וַיֵּרָא כִּי לֹא יָלַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהַאֲבֵקוֹ עִמּוֹ". וזאת על פי מה שכתב הש"ה הקדוש (פרשת וישלח) שמילת "ירך" נוטריקון: ים רקיע כסא. יער"ש מה שהרחיב בזה. והיינו, הגמרא במנחות (ג"ג): תניא, היה רבי מאיר אומר, מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע, רקיע לכסא הכבוד. ע"כ. ובא לרמז בזה, כי כל כוחו של היצר רק כאשר חסר ליהודי התבוננות שהקב"ה היושב בכסא כבודו משרה את שכנתו עליו ומגן ושומר עליו.

נראה לתת הסבר נוסף ברמז של הש"ה הקדוש כי "ירך" ראשי תיבות ים רקיע כסא. בהקדם דברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ה): רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר: יכנסו בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא, בעלי הלכה, בעלי הגדה, אבל עמי הארץ אל יכנסו. דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס. אמר לו: רבי פרנסני. אמר לו: בני, קרית? אמר לו: לאו. שנית? אמר לו: לאו, אם כן במה אפרנסך? אמר לו: פרנסני ככלב וכעורב. ע"כ.

ופיררש רש"י מהו "פרנסני ככלב וכעורב": שחס הקב"ה עליהם (שבת קנה): שנאמר "יודע צדיק דין דלים" (משלי כ"ט), לפי שהכלב מזונותיו מועטין, לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשת ימים. וגבי עורב כתיב "לבני עורב אשר יקראו" (תהלים קמ"ז), לפי שהעורב אכזרי על בניו והקב"ה מזמין להן יתושים מתוך צואתם ואוכלין. ע"כ.

אולם נראה לתת הסבר אחר לזה (ואולי הקדימנו משהו בזה אולם מקוצר הזמן לא בדקתי), על פי מה שמצינו במסכת סנהדרין (ה): שלשה משמו בתיבה וכולם לקו, כלב ועורב וחס, כלב נקשר, עורב רק, חס לקה בעורו. ע"כ. ונמצא כי העורב והכלב לא התנהגו כראוי בתיבה, ובכל זאת לא מצינו שנח נמנע מלספק להם מים ומזון במשך כל תקופת המבול. מכאן אתה

מסופר על הקיסר נפוליאון בונפרטה, אותו שליט צרפתי עריץ שפעם היה צריך לעבור עם חייליו בתוך איזו עיירה מסויימת, כמובן שכל אנשי עיירה יצאו לקראתו לקבלת פנים, ביניהם היה גם איזה מלמד תינוקות שגם הוא יצא לקראת נפוליאון, כשהגיעה השיירה כולם התרגשו ומחאו לו כפיים שרו לכבודו, והוא עבר עם כל הפמליה שלו, אותו מלמד תינוקות שראה את נפוליאון לא יכול היה שלא לחייך לעצמו.

הפמליה עברה, אבל כבר למחרת בבקר דפיקות בביתו של אותו מלמד תינוקות, שני חיילים מובילים אותו היישר אל נפוליאון שכנראה עם החוש המיוחד שלו, זיהה את החיוך של אותו מלמד תינוקות.

עומד אותו מלמד תינוקות כולו רועד בפני נפוליאון ששואל אותו: למה גיחכת עלי?

אבל היהודי כאילו הפך לדג, לא היה מסוגל לפתוח את פיו ולומר אפילו מילה אחת. אבל נפוליאון החל להרים את כולו ולצעוק עליו, שאם הוא לא יענה, הרי שהוא לא יהסס לירות בו במקום.

יהודי נשאר פיקח בכל מצב ופנה לנפוליאון ואמר לו: תראה, אם אומר לפניך למה צחקתי אתה תהרוג אותי, אז עדיף כבר למות בלי לדבר.

התשובה הזו רק גירתה את הסקרנות של נפוליאון והוא לא יכל להתאפק ופנה אל היהודי בהבטחה: "אני מבטיח לך שאם תגלה לי מדוע צחקת עלי, לא אגע בך לרעה".

מלמד התינוקות אחרי שקיבל הבטחה כזו, השיב: הבית שלי נמצא בקצה העיירה, בכל בוקר אני רואה נער כחוש שהוא רועה העיירה, מוביל אחריו עדר גדול של בהמות כבדות משקל, ומיד מנקרת במוחי השאלה, איך צועדות הבהמות האדירות האלה אחרי בחור צנום וקטן בציינות מדהימה? הרי בבעיטה אחת הן מעיפות וגומרות אותו?

שנים הציקה לי הקושיה הזו, והנה אתמול כאשר ראיתי את הוד מלכותו וצבאו האדיר המתנהל מאחוריו, התעוררה אצלי שוב הקושיה: הלוא המלך איש קטן, שכל חייליו שונאים אותו, והרי ברגע אחד הם יכולים לחמוץ ולהרוג אותו, אז איך כל הצבא האדיר הזה ממושמע אליו?

אז מה התשובה באמת? הסיבה היא שכל אחד חושב, שרק הוא שונא את המלך והוא לבדו בודאי שלא יכול לנצח את המלך כשמסביבו כל כך הרבה שומרים, אך אם כל אחד היה יודע שכולם סבורים כמוהו, כבר לא היה נשאר מכבודו זכר... כשראייתי אותך ואת מחניך נפתרה לי חידת הרועה וחיוך של התרת הספקות התפשט על פני...

זהו המשל, הנמשל, עומד היהודי בפני יצר הרע שדוד, הולך אחריו כבהמה ההולכת אחרי הרועה שלה, ומרגיש כבול הוא אחר יצרו בלי אשרות להתגבר עליו. האמת היא שבכוחו של האדם לנצח את היצר ולמגר אותו, כי אין הקב"ה נותן לאדם

למד, שיש לפרנס ולזון גם מי שאינו לומד תורה או אינו מתנהג כראוי.

הסבר נוסף בענין הכלב והעורב, כתב המהרש"א בסנהדרין (צז): "כלב" נוטריקון "כולו לב". נמצא כי על שהכלב בחיצוניותו מסמל את הטומאה, אולם בפנימיותו טהור הוא. כמו כן העורב על אף שבגדולתו ראשו שחור, אולם ילדיו ראשיהם לבנים (רש"י כתובות מט), נמצא כי במקור לבן וטהור הוא.

זהו חידושו של רבי יונתן בן עמרם שפנה אל רבינו הקדוש "פרנסני ככלב וכעורב", היינו, על אף שבחיצוניות נראה אני כאדם שלא שנה ולא למד, אולם כל יהודי בפנימיותו טהור הוא וראוי לפרנסו.

ואולי יש לומר שזהו הרמז בפסוק: "וַיֵּרָא כִּי לֹא יֵלֵךְ לוֹ וַיֵּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרְךָ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבֹקוֹ עִמּוֹ". ופירש השל"ה הקדוש שמילת "ירך" נוטריקון: ים רקיע כסא. כי ה"ירך" שהוא החלק הנמוך שבגוף האדם, מסמל את האנשים הנמוכים בעם ישראל, שבהם מנסה השטן לפגוע. אולם "ירך" ראשי תיבות – ים רקיע כסא. כי גם היהודי הנמוך ביותר, נשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד, ולכן בפנימיותו הוא טהור וקדוש, ולא ניתן להכישלו.

ונביא דוגמא לדבר, אברך אחד הגיע לפני מרן הגר"ש אלישיב צוק"ל ושאלה בפי. אשתו התקבלה לעבודה טובה ורווחית במשרד למחשבים, אבל רוב עובדי המשרד הם אינם שומרי תורה ומצוות בין הגברים בין הנשים. השאלה הייתה, האם כדאי וראוי שהאשה תעבוד במקום כזה, או שמא יש לחשוש מההשפעות השליליות ברוחניות ובציניעות האישה מאנשים שיראת ה' רחוקה מהם כמטחוי קשת? יצויין, שהמשכורת שהוצעה לאשה הייתה מכובדת מאד ויכלה לפרנס את כל המשפחה בכבוד!

השיב לו מרן גדול הדור צ"ל: "אם בכסף אתה חפץ תן לה לעבוד שם, אך אם באישה לבך חפץ חד משמעית, שתעזוב!". האברך שמע וקיבל מה שכבר ידע בתוך נבכי לבו, אכן אין לאישה מה לחפש במקום כזה!

ביום שלמחרת, נכנסה האישה הגישה את פיטוריה למנהלת והסבירה, שלמרות המשכורת הגבוהה שעתידיה להרוויח יש לה חששות רבות ומשנתבקשה נימקה את חששותיה.

המנהלת היתה המומה, מעודה לא שמעה סירוב למה שראתה בו 'הזדמנות חיים' ועוד בשביל מה? צניעות ורוחניות?! היא שמעה שעוזבים את העבודה בגלל שמעתיקים דירתם למקום אחר, או משום שהמשכורת אינה מספקת, אך משום צניעות גרידא? זה היה חדש לה. היא ניסתה לשכנעה, אך ללא הועיל, ציווי התורה: "ככל אשר יורוך" עמד מנגד עיניה ולא הייתה מוכנה לשמוע שום הסבר או שכנוע. הסיפור לא נגמר כאן... לא עוברות 48 שעות והנה מצלצלת המנהלת לביתה של האישה: "החלטתי, את כל העבודה שהיית צריכה לעשות מהמשרד את תעשי מהבית וללא שום הרעה בתנאים! על עובדת כמוך אני לא אוותר לעולם..." והמשיכה להסביר, "אישה שיוכלה לשמור אמונים כאלה לבורא עולם, חייב להיות שתהיה 'הרכש' הטובה ביותר גם למשרד, וודאי שתקיים את עבודתה בנאמנות רבה".

זו דוגמא לאנשים פשוטים אולם באמת מעשיהם גבוהים ומגיעים עד לפני כסא הכבוד.

מעשה נוסף בענין זה, יום אחד הופיעה אישה בוכייה במשרד החברה קדישא. בעלה נפטר, והיא מבקשת לסדר את קבורתו.

לאחר שווידאו את יהדותו של הנפטר, והאלמנה הטריה מילאה את הטפסים הנדרשים, נקבעו סדרי ההלוויה, הטהרה ומקום הקבורה. במענה לשאלת הקדיש התברר כי מדובר בזוג ערירי, עולים חדשים מרוסיה חסרי משפחה ומכרים. מלבד האלמנה הבוכייה ואנשי החברה קדישא, לא היו משתתפים נוספים בלוויה.

כאשר הורידו את הגופה לקבר, שאלה האלמנה בקול חנוק: "האם לא נוהגים לומר בזמן הקבורה כמה מלים הספד על הנפטר?"

"את צודקת" ענו לה, "אבל איננו מכירים את הנפטר, לכן אין מי שיאמר כמה מלים להספד". "אם כך", אמרה, "אשא אני דברים לכבודו, ברשותכם. אל תחששו, אדבר בקצרה".

פתחה האלמנה וסיפרה: "הרשל, הרשל, אתה עולה עכשיו לבית דין של מעלה. ודאי יש בלבך חשש שמא יתבעו אותך על כך שלא השארת אחרך ילדים. על כן אני אומרת לך שאינך צריך לחשוש כלל. הרי הנך יודע שבמשך ארבעים שנות שהותנו ברוסיה לא

הייתה לנו אפשרות להגיע למקווה טהרה, וכאשר הגענו לארץ הייתי כבר מבוגרת. לכן אל תדאג, לא יתבעו אותך בבית דין של מעלה".

אנשי החברה קדישא עמדו בהתרגשות לומר קדיש, אחרי דברי ההספד על צדיק גמור שזכה למסור את נפשו על מצות הטהרה.

כבר מאות מתענגים

על הספר

נזולת שדה – תנאים

ואמוראים

מה איתך?

א. מדוע רבן יוזון בן זכאי נקבר בטבריה

על אף שזוי בדרום?

ב. מדוע בזרה ברוריה לבעוט ברגלה

בתלמיד ששנה בשקט ולא סתרה לו על

לזויו?

ג. מדוע רבי מאיר נקבר בעמידה?

ד. מי היה הסנדר של התנא רבי

ישמעאל?

ה. כיצד רבי טרפון נשבע ואומר "אקפוז

את בני"?

תשובות לשאלות אלו ועוד דברים מעניינים

ונדירים תמצאו בספר "נזולת שדה תנאים

ואמוראים"

לפרטים: 0504145482

"להתענג בתענוגים"

מאגר השיעורים של

הרב איתי בן אהרן שליט"א

0772618021

לשמיעת שיעורים על פרשת וישלח הקש: 117

הודעה לתושבי תל ציון

מידי יום ראשון ימסור הרב איתי בן אהרן

שליט"א שיעור בבית הכנסת הספרדי המרכזי

רחוב אהבת ישראל 18 בשעה 8:30 בערב

ברוכים הבאים